

PEYGAMBER SAS'İN BAZI HALLERİ*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Hamden yüvâfî niamehû ve yukâfî mezîdeh... Hamden kemâ hüve ehlüh... Ve's-salâtü ve'sselâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn ve şefîi'l-müznibîn muhammedini'l-mustafâ ve âlihî ve sahibihî ve men tebiahû bihsânin ilâ yevmi'l-cezâ...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu teâlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'nnebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kân:

كَانَ طَوِيلَ الصَّمْتِ قَلِيلَ الضَّحِكِ

(حم. عن جابر بن سمرة)

RE. 543/14 (*Kâne tavîle's-samti, kalîle'd-dahiki*) *Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti ve

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

bereketi üzerinize olsun... Rabbimiz Teâlâ iki cihan saadetine cümlemizi nail eylesin...

Peygamber SAS Efendimiz'in ahvali, eşkâli, ef'âli, âdetleri, itiyadları bizim için birer işarettir. Bizim vazifemiz, Peygamberimiz SAS Efendimiz'e en güzel tarzda ittibâ eylemektir. O bakımdan Efendimiz Hazretlerinin hadislerini okuyoruz; ömrü, çevresi, hayatı ve itiyadları hakkındaki rivayetleri okuyoruz ki bize örnek olsun, biz de hayatımızı onlara göre tanzim edelim diye... Mübarek bir mevzu ile zamanlarımızı değerlendirip maddeten, mânen ihyâ olmaya gayret ediyoruz.

Bu hadîs-i şerîflerin ve bu rivayetlerin okunmasına ve izah edilmesine başlamazdan önce, Peygamber SAS Efendimiz'e sevgimizin, saygımızın, bağlılığımızın bir nişanesi olsun diye, rûhu pâkine hediye edelim diye; ve onun mübarek âlinin, ashabının, etbainin, ahbabının ruhlarına ayrı ayrı hediye olsun diye; Hazret-i Adem Atamız'dan bu ana kadar gelmiş geçmiş olan cümle enbiyâ ve mürselînin ruhlarına ve cümle evliyâullahın ruhlarına hediye olsun diye; hâsseten Ümmet-i Muhammed'in müşidleri, mürebbîleri, Peygamber Efendimiz'in varisleri olan ulemâ-i muhakkikîn sâdât ve meşâyih-i turuk-ı âliyyemizin ruhlarına hediye olsun diye;

Okuduğumuz kitabı te'lif eylemiş olan Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Efendi Hocamız'ın ruhuna hediye olsun diye ve bu hadîsi şerifleri bize kadar nakil ve rivayet eylemiş bulunan bütün hadis alimlerinin ve râvilerin ruhlarına hediye olsun diye; kendisinden el alıp, feyz alıp

yetiřtiđimiz Hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî Hazretleri'nin ruhuna hediye olsun diye;

Bu beldeleri Allah Allah diyerek, mallarını canlarını feda ederek, Allah'ın rızasını kazanmak için çalışarak fethetmiş olan ve bize yâdigâr ve emanet bırakmış olan Fâtih Sultan Mehmed Han'ın ve mübarek ordusunun ve sâir fatihlerin, şehidlerin, gazilerin, mücâhidlerin ruhlarına hediye olsun diye; beldemizin medâr-ı iftiharî Yûşâ AS'ın, Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri başta olmak üzere ashab-ı kirâmın, tâbiînin, sâlihînin, evliyâullah'ın ruhlarına hediye olsun diye;

Cümle hayır ve hasenât sahiplerinin ve bilhassa içinde toplanıp, ibadet edip hadis-i şerifleri okuduğumuz řu caminin bânîsi İskender Paşa Hazretleri'nin ve tekrar tekrar tamir ve tevsi eyleyenlerin kendilerinin ve geçmişlerinin ruhları için;

Uzaktan ve yakından bu hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere gelmiş olan siz mübarek kardeşlerimizin ahirete göçmüş bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için;

Biz yaşayan müslümanların da Rabbimizin rızasına uygun ömür sürüp, sünnet-i seniyye-yi Nebvî'ye temessük eyleyip, Kur'ân-ı Kerîm'in yolunda yürüyüp, Rabbimizin rızasına vâsıl olup, cennetiyle ve cemâliyle müşerref olmamız için bir Fâtîha, üç İhlâsı Şerîf okuyalım, öyle başlayalım, buyurun! .....

a. Sükûtu Çok, Gülmesi Az İdi

Az önce Arapça metnini okuduğum rivayet *Râmûzü'l-Ehâdîs*'in sonundaki *Şemâil-i Nebî* bölümünde 543. sayfanın 14. hadis-i şerifidir; metnini, şerhini merak edenler oraya bakabilirler. Cabir ibn-i Semûre RA'dan Ahmed ibn-i Hanbel Rh.A tarafından rivayet edilmiş:¹

كَانَ طَوِيلَ الصَّمْتِ قَلِيلَ الضَّحِكِ

(حم. عن جابر بن سمرة)

RE. 543/14 (*Kâne tavîle's-samti kalîle'd-dahiki*) (*Kâne tavîle's-samti*) “Peygamber SAS Efendimiz uzun sükûtlü, az gülüştü idi. Çok sükût ederdi ve gülmesi de az olurdu.” Umumiyetle ciddi, umumiyetle sakin, umumiyetle sessiz bulunmuş olduğu görülüyor. Susmanın kendisinin tavsiyelerinin içinde de büyük bir yeri vardır. Hadîs-i şerîflerde Peygamber Efendimiz susmayı tavsiye etmiştir:²

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ

¹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.86, no:20829; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VII, s.52, no:13117; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.105, no:771; Câbir ibn-i Semûre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.140, no:18397; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXXIV, s.4, no:36702.

² Buhârî, *Sahîh*, c.XX,s.117, no:5995; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.165, no:69; Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.231, no:1890; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XI, s.66, no:3662; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.134, no:2036; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.183, no:477; Ebû Şüreyh el-Huzâî RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.I, s.164, no:68; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XI, s.467, no:3961; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.433, no:9593; Ebû Hüreyre RA'dan.

لَيْسَكُتُ

(حم. ق. ن. ه. عن أبي شريح وأبي هريرة)

(*Men kâne yü'minü bi'llâhi ve'l-yevmil âhiri felyekul hayran ev liyesküt*) “Kim Allah’a ve ahiret gününe inanıyorsa, ya hayır söylesin veya sussun!” diye müslümanlara tavsiyesi o tarzdadır.

Yine buyurmuşlar ki:³

أَوَّلُ الْعِبَادَةِ الصَّمْتُ

(هناد عن الحسن مرسلًا)

(*Evvelü'l-ibâdeti es-samtü*) “İbadetin evveli sükût etmektir.”

Susmak bir ibadettir. Susmanın iç yüzü, mahiyeti tefekkür etmek... Zihni, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin nimetlerini, hikmetlerini, azametini, kudretini, esmâsını, sıfatını düşünmekte sarf ediyorsa, o sükût tabi ki çok büyük bir ibadet oluyor.

“—Mâlâyâni söylemeyeyim, yanlış söz söylemeyeyim; dilimden gıybet, dedikodu günah sadır olmasın, çenemi tutayım!” diye susmak da ibadettir, günahlardan korunmak için bir gayrettir, son derece makbuldür.

Mü'minlerin, konuşmayı öğrenmek kadar susmayı öğrenmesi lazım, önemli bir hadise

³ Hünnâd, *Zühd*, c.II, s.546, no:1130; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.350, no:6885; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XLI, s.287, no:44930.

olarak görüyoruz. Susmayı öğrenmesi ve sükûtunun verimli geçmesine gayret etmesi lazım.

Sükût eden insan vaktini nasıl geçirir?

Birincisi, tefekkür ile geçirir. Tefekkür çok kıymetli, çok sevaplı bir ibadettir. Bazen bin yıllık ibadet kadar insana sevap kazandırır, bazen altmış yıllık ibadet gibi sevap kazandırır; bir ömre bedel olur, insanı kurtarır, ıslah ettirir, tevbe ettirir, hak yola sokar, Allah'ın evliyâsı haline getirir. Onun için tefekkür etmeye, Allah rızası için zihin yormaya, fikir yürütmeye alışmamız gerekiyor.

İkincisi; sükûtun bir başka şekli, vakti zikirle değerlendirmektir. Susuyor ama içinden Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin zikriyle meşgul oluyor. Zikir de Arapça'da hatırlamak demek. "Bir ismi tekrar tekrar söylemek" tarzında; o da bir çeşit zihni faaliyet, tefekkürdür, o da çok sevaptır.

Peygamber Efendimiz SAS, hele hele sessiz zikretmeyi, düşünürmüş gibi dışarıya ses çıkmadan, dil dudak kıpırdamadan düşünürmüş gibi dışarıya ses çıkmadan, dil dudak kıpırdamadan yapılan zikri; kimse duymadığı görmediği için riya, gösteriş ve şöhret âfetleri bahis konusu olamayacağından dolayı çok methediyor. Böyle zikrin dil ile yapılanından --o da çok sevaplı-- lisan ile yapılan zikirten, zikr-i hafî veyahut sessiz, hafif hafif yapılan zikirten yetmiş kat daha sevap olduğunu söylüyor.

Demek ki insan, ağzı kapalı zikredebilir. Hocamız derdi ki:

“—Suyun içine dalsan, ağzını kapatsan, nefes alsan denizde zikredebilir misin? Tabii edersin. Suyun içindeymiş gibi dili dudağı kıpırdatmadan, dışarıdaki insanın kulağını senin ağzına dayasa bile duyamayacağı şekilde zikretmeye *zikr-i kalbî* denir, kalbin içinden zikretmek denir, yetmiş kat daha sevaptır. Tabi ki dille yapılan zikir de sevaptır ama bu yetmiş kat daha fazla sevap oluyor.

Hele hele bizim Nakşî Tarikatı’nda bu *zikr-i kalbî* çok önemlidir ve tarikatimizin baş prensibi, bu *hûş der dem* prensibidir. *Hûş* Farsça, iki gözlü h ile; şuur, akıl, uyanıklık demek. *Dem* de nefes, zaman demek. Her nefesini her zamanı şuurlu olarak, gaflete düşmeden, zeki olarak, düşünür olarak, gafil olmayarak geçirmek en büyük prensiplerimizdendir.

Derviş hiç gaflete düşmeyecek.

“—Hiç farkında olamadım, böyle mi olmuş?” der insan.

Bu gaflet halidir. Bu hale düşmeyecek. Devamlı pırıl pırıl bir zekâ, ışıl ışıl bir göz, pür-dikkat bir baş; yerde olabilir ama etrafında olan her şeyi takip ediyor. Günaha batmıyor, sevaplı işi kaçırmıyor, hizmette kusur etmiyor. Şahin gibi gelip yetişiyor, yapması gereken işi yapıyor.

İşte bizim eski ecdadımızın mükemmel insan portresinin bazı çizgileri böyle sessiz durur. Gürültüsüz patırtısız ve gösterişsizdir. Dışa, gösterişe pek önem vermez. Sakin durur ama yıldırım gibi hareket eder; ne yapacaksa yapmasını becerir ve başarır. Övünmez, belli

etmez ama bakarsın burca bayrağı dikmiş el-hamdü lillâh! Ondan sonra yine ortalıktan kaybolur.

“—Allah beni sevsin, sevabı Allah versin. Başkasının methine ihtiyacım yok!” der, kimseden de mükâfat beklemez.

İslâm orduları, İranlılar’la ilk karşılaştıkları zaman İranlılar ateşe tapıyorlar; *Yezdan* ve *Ehrimen* diye iki tanrı tasavvurları var; birisi iyilik tanrısı, birisi kötülük tanrısı... Birisi ışık tanrısı, birisi karanlık tanrısı... Birisi iyiliği, cenneti temsil ediyor; birisi kötülüğü yönetiyor ve cehennemi temsil ediyor. İki birbiriyle mücadele ediyor gibi düşünüyorlar.

Putperest, ateşperest, müşrik, kâfir insanlar. Onlarla savaşırken İslâm ordularının sayısı azmış ama ne insanlarmış! Savaş yerinde istihkâm kazılırken erlerden bir tanesi kazdığı yerde altın ve mücevher buluyor. Kim bilir belki öbür taraf sakladı, bunlar hücum edince oraya hâkim oldular. Nasıl olduysa öyle bir şey buluyor, götürüyor dosdoğru komutana teslim ediyor. Komutan da dosdoğru götürüyor halife Ömer ibnü’l-Hattab RA’a teslim ediyor.

Hız. Ömer RA:

“—Bu sadık mücahidi; bulduğu torbayı iç etmeden, kendisine saklamadan, dürüstçe teslim eden bu askeri taltif edin!” diyor.

Komutan çağırıyor, diyor ki:

“—Halife emretti, seni mükâfatlandırmak istiyoruz.” O da diyor ki:

“—Dünya malı sizin olsun. Ben dünya malına tamah etseydim o keseyi size vermezdim. Ben mükâfatı Allah’tan bekliyorum. Ben bu savaşı Allah’ın emri olduğu için yapıyorum.”

İşte böyle mübarek insanlar; sessiz, sedasız, cefakeş, sabırlı, çelik yay gibi sağlam, sessiz. Osmanlı ordusu bir yerden öbür yere gidermiş de ses duyulmazmış. Öteki ordular paldır-küldür gidiyor, gelişleri gidişleri toz toprak kaldırıyor. Osmanlı ordusunun bir yerden bir yere gidişi yağda kayar gibi sessiz sedasız olurmuş, yıldırım gibi düşmanın ensesinde biterlermiş. Bunlar güzel ahlâkın, Peygamber Efendimiz’e en güzel tarzda ittibanın sonuçlarıdır.

Kânûnî Sultan Süleyman zamanında bir elçi Osmanlılar’ı ziyaret etmiş. Elçi olarak gelmiş, sonra Hollanda’ya dönmüş. Şöyle diyor:

“—Bu adamlar az konuşurlar, vakur insanlardır, gevezeliği sevmeyiz. Mütefekkir insanlardır, çok düşünürler.”

Demek ki dedelerimiz bu işi tam anlamış, kavramış, Peygamber Efendimiz’in yolunda gidiyor. Mahallelerinde ihtilaf olmaz, herkes kendi haddini bilir, hakkını bilir, kimse kimsenin hakkını çiğnemeye çalışmaz. Bir ihtilaf olsa mahallenin büyükleri halleder, mahkemeye kadıya hacet kalmaz. Avrupalı vatandaşlarına diyor ki:

“—Ey vatandaşlarım! Bu diyarlara geldiğiniz zaman misafir olursanız sakın dindaşım diye yahudilerin, Ermeniler’in evinde kalmayın! Hem çok pistirler, hem de sizi mutlaka aldatıp

yollarlar. Müslümanlar tertemiz ve dürüsttüler, tenezzül etmezler, eğri konuşmazlar, sükût ederler ama bilmediklerinden değil mütefekkir insanlar oldukları için, filozof yapıları insanlar oldukları için...” diyor.

Hakikaten de meselâ Evliya Çelebi'nin Seyahat-nâmesi'ni okuyun, onların hâlet-i rûhiyelerini anlayabilirsiniz. Allah-u Teâlâ Hazretleri bize de öyle sakin, vakur olmayı nasib eylesin...

Mehmed Âkif'in şiir şeklinde bir nasihati var; yeğenine diyor ki:

İhtiyar amcanı dinler misin, oğlum, Nevruz? Ne büyük söyle, ne çok söyle; yiğit işte gerek. Lafı bol, karnı geniş soyları taklit etme;

Sözü sağlam, özü sağlam, adam ol, ırkına çek!

Büyük konuşma;

“—Asarım, keserim, yıkarım, yaparım, ederim, indiririm çıkarırım!” deme!

Dur bakalım, ateş olsan cirmin kadar yer yakarsın! Yüksek perdeden ne yiğitlik tasla, ne büyük söyle, ne çok söyle! Dır dır dır, vır vır vır. Ne oluyorsun? Bozuk plak gibi. Bunun bir freni yok mu, böyle devam mı edecek?

‘—’İhtiyar amcanı dinler misin oğlum Nevruz! Ne büyük söyle ne çok söyle; yiğit işte gerek. Lafı bol, karnı geniş soyları taklit etme!’” diyor.

Yani aldırıyor; “Hani söz vermiştin, hani yapacaktın? Ne güzel söylüyordun; “Olur, yaparız inşaallah! Nerede?” Adamın karnı geniş, havsalası geniş; aldırıyor ki...

“—Lafı bol, karnı geniş soyları taklit etme! Özü doğru sözü doğru adam ol, ırkına çek!” diyor.

Özü doğru, sözü doğru... Müslümanın vasfı böyle. Peygamber Efendimiz nasılmış? Çok sükût edici bir insan imiş; sükûtu uzun, gülmesi az imiş.

“—Kah kah, kıh kıh, kıkır kıkır, fıkır fıkır!”

Kaynıyor musun? Altına ateş mi vurdular da fıkır fıkır yerinde duramıyorsun. Ciddiyete yakışır mı?”

Necip Fazıl, devlet adamlarından birine öyle demiş: “—Sen şu üst mevkidesin, bu kadar gülmek yakışmaz!” Yâni o bakımdan vakur olmak, çok gülmemek lâzım!

Efendimiz zaten kahkahayla gülmezdi. Koridorları çınlatan, salonları dolduran şen kahkahalar... Öyle şey yok! Peygamber Efendimiz’in tabiatinde öyle bir şey yok. Gülmesi tebessüm tarzındaydı, *besim* insan idi.

Besim ne demek? Tebessümlü demek. Yani güleç yüzlü idi; çatık kaşlı, korkunç bir insan değildi.

Hazret-i Ali Efendimiz Peygamber SAS Efendimiz’i şöyle anlatıyor:⁴

مَنْ رَأَهُ بِدِيهَةٍ هَابَهُ وَمَنْ خَالَطَهُ مَعْرِفَةً أَحَبَّهُ يَقُولُ

⁴ Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.599, no:3638; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.VI, s.328, no:31805; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.II, s.148, no:1415; İbn-i Esîr, *Üsdü’l-Gâbe*, c.I, s.15; İbn-i Sa’d, *Tabakâtü’l-Kübrâ*, c.I, s.412; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XI, s.30, no:5699; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.III, s.262; Ebü’ş-Şeyh, *Ahlâku’n-Nebiy*, C.1, s.90, no:84; Hz. Ali RA’dan.

نَاعِتُهُ لَمْ أَرَ قَبْلَهُ وَلَا بَعْدَهُ مِثْلَهُ

(ت.ش. هب. عن علي)

(*Men raâhu bedîheten hâbehû*) “Kim ansızın onu görürse, heybeti onu sarardı. Onun muhteşem güzelliği, nuru ve o peygamberlik vakarı karşısında heybetinden bir hal olurdu. (*Ve men haletahû ma’rifeten ehabbehû*) Kim şöyle onunla birazcık bulunursa, sohbetine iştirak edip de biraz daha yakından tanırsa, (*ehabbehû*) onu severdi. (*Yekûlü nâitühû: Lem erâ kablehû ve lâ ba’dehû mislehu*) Onu tasvir etmek isteyen, ‘Ondan evvel de, ondan sonra da onun gibisini görmedim!’ derdi. Nasıl tarif edecek? “Öyle bir zât ki, ne ondan evvel, ne ondan sonra onun gibisini görmedim bu dünya yüzünde.” Böyle tarif ederdi. Başka türlü tarif etmek mümkün değildi Rasûlüllah Efendimiz’i.

Şairin dediği gibi:⁵

*Göz gördü, gönül sevdi seni ey yüzü mâhım;
Kurbânın olam, var mı benim bunda günâhım?*

“Göz gördü gönül sevdi seni ey ay yüzlüm!” diyor, kendisi aradan çekiliyor. Peygamber Efendimiz’e uygulanacak bir söz; göz gördü mü dayanamaz.

Peygamber Efendimiz kendisi ile aynı boyda olan insanlar arasında dururken bile daha azametli görünürdü, öyle bir ihtişamı vardı.

Bedevîlerden birisi geldi, Peygamber

⁵ Süleyman Nâhifî (1645-1738), Osmanlı divan şairi. Manzum Mesnevî tercümesi meşhurdur.

Efendimiz'in yanına girerken, o hürmetten, o saygıdan tir tir titremeye başladı, ne yapacağını şaşırdı. Peygamber Efendimiz'i ilk gören insanda hâsıl olan durum bu. Ama biraz tanı bakalım; bir konuş, bir sözünü dinle,

doya doya yüzüne bak. O zaman ne olur? (*Ehabbehû*) 'Onu severdi. Mümkün değil sevmemek.

“Onu tasvif etmek isteyen; ‘Ondan evvel de ondan sonra da onun gibisini hiç görmedim. Gördüklerimin içinde bir tane...’ derdi.”

Abdullah ibn-i Selâm yahudi alimlerindendi, Medine’de otururdu. Peygamber Efendimiz Medine-i Müneverre’ye hicret edince:

“—Mekke’den bir zât-ı muhterem gelmiş, Allah’ın peygamberiymiş, elçisiymiş, Rasûlüllahmış, Nebiyyullahmış, şunu bir göreyim.” dedi, gitti.

Kendisi yahudi alimi, sonradan müslüman oldu. O anda Yahudi... Kendisi rivayet ediyor, diyor ki:⁶

عَرَفْتُ أَنَّ وَجْهَهُ لَيْسَ بِوَجْهِ كَذَّابٍ

(ت.ه.ح.ك.ط.س.ش.هب.ق.عن عبد الل بن سلام)

⁶ Lafız farkıyla: Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.652, no:2485; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.423, no:1334; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.451, no:23835; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.405, no:1460; Hâkim, *Müstedrek*, c.III, s.14, no:4283; Taberânî, *Mu’cemü’lEvsat*, c.V, s.313, no:5410; İbn-i Ebî Şeybe, c.V, s.248, no:25740; Beyhakî, *Şuabü’l- İman*, c.III, s.216, no:3361; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.II, s.502, no:4422; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.II, s.152; İbn-i Sa’d, *Tabakâtü’l-Kübrâ*, c.I, s.235; İbn-i Asâkir, *Mu’cem*, c.II, s.132, no:1339; Abdullah ibn-i Selâm RA’dan.

(*Araftü enne vechehû leyse bi-vechi kezzâb*)
“Yüzüne bir baktım, pırıl pırıl; anladım ki, yüzü hiç öyle yalan iddiada bulunacak, yalan söz söyleyecek bir insan değil! Mâsumluğu, asâleti, dürüstlüğü yüzünden anlaşılıyor.”

Bedevînin birisi Efendimiz’in yüzü hakkında;
“—Rasûlüllah’ın yüzü kılıç gibi parlar.” demiş.
Ötekisi itiraz ediyor:

“—Hadi canım! Öyle şey mi olur? Ay gibiydi, güneş gibiydi, pırıl pırıl parlardı.” diyor.

Tebessüm ettiği zaman dişlerinin pırıltısı etrafı aydınlatırdı. Dişleri bembeyazdı, hafif seyrekçeydi, aralıklıydı, yüzü pırıl pırıl parlardı, tepeden tırnağa nur idi. Az konuşurdu, çok uzun sükût ederdi, az gülerdi; güldüğü zaman da mütebessim bir tarzda gülerdi. Öyle kahkahalarla, ortalığı çınlatmak tarzında gülmek yok; çünkü çok gülenin vakarı, ihtiramı azalır. Çok şaka yapanın, çok sulu olanın etrafta hürmeti kalmaz. Allah ona huyların en güzelini vermiş ama sıkıcı bir hal değil; Efendimiz SAS ciddi, sevimli, tatlı bir güzellikle az gülen, çok uzun sükût eden bir kimseydi. Bize örnek olsun, bizim de tavrımız öyle olsun...

b. Rasûlüllah SAS’in Yatağı

Rasûlüllah SAS yatağı hakkında şöyle rivayet ediliyor:⁷

---

⁷ Ebü’ş-Şeyh, *Ahlâku’n-Nebiyyi*, c.II, s.4, no:453; Hz. Ümm-ü Seleme’nin çocuklarından bazı kimselerden.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.116, no:18253; *Câmiü’s-Sağîr*, c.II, s.199, no:6840.

كَانَ فِرَاشُهُ نَحْوًا مِمَّا يُوضَعُ لِلْإِنْسَانِ فِي قَبْرِهِ
وَكَانَ الْمَسْجِدُ عِنْدَ رَأْسِهِ

(د. عن بعض أُم سلمة)

RE. 543/15 (*Kâne firâşuhû nahven mimmâ yûdau'l-insâni fî kabrihî, ve kâne'l-mescidü inde re'sihî.*)

“Peygamberimiz SAS’in yatağı talaştan idi, kıldan yapılmış bir haşin kumaştan idi, içine yün konulan bir şeydi, kese tarzındaydı ve insanın kabre konulduğu zaman kapladığı yer kadardı; çok yaygın, yayla gibi geniş değildi. Yalnızca üstüne yatılacak bir şeydi, sert, talaş denilen bir kumaştandı.

Hücre-i saadetinde yatağının yeri, mescidinin duvarına bitişik idi. Yattığı zaman başı, mescid tarafına gelecek şekilde dururdu.”

Mescidde kıbleye doğru dönüldüğü zaman, Peygamber Efendimiz’in hücreleri sol taraftaydı. Hicaz’a gidenler düşünsün; Peygamber Efendimiz’in mihrabı beyaz mermerle kaplanmış direklerin olduğu yer...

Peygamber Efendimiz’in kabri ne tarafta?

Sol tarafta... Kıbleye dönüldüğü zaman mescidinin sol tarafında... Kabri, evi. Peygamberler nerede vefat ettiyse oraya gömülürler. Peygamber Efendimiz de Hz. Âişe-i Sıddîka Validemiz’in hücre-i saadetinde ruhunu teslim edip, âlâ-yı illiyyîne irtihal eyleyince oraya defnettiler. Ondan sonra Ebû

Bekir esSıddîk Efendimiz vefat edince kızı Âişe Validemiz'in evi olduğu için izin alınarak o da oraya defnedildi.

Hız. Ömer RA de oraya defnolundu. Ne mutlu ki öyle bir mübarek zâta kabir yoldaşı oldular. Ta arkada bir kabir daha vardır. Hız. Fatıma RA'nın kabri olduğuna dair bazı rivayetler var; onun kabridir deniliyor. Bazıları da "Bâkî kabristanındadır." derler.

Efendimiz'in yatağı öyle yaylı, cennet yatağı, keyif sürecektir, rahat edecek, rehaveti içinde mest olunacak bir yatak değildi. Haşin bir kumaştan tıklım tıklım dolu, sert bir yataktır. Ancak kabre yatan insanın kapladığı bir yer kadar yer kaplayan bir yataktır. Bu şekilde onun pek rahat edemediğini gören ve daha rahat etmesini isteyen bir kimse, ona güzel bir yatak hazırlattı, Efendimiz SAS o hediye olan yatakta bir gece yattı, ertesi gün onu gönderdi;

"—Hediye eden zâta verin!" dedi.

Eline geçmediğinden öyle yapmıyor, eline geçeni gönderiyor.

Efendimiz SAS dünyaya meyletmemiş, rahata konfora bakmamış, çok rahat etmeyi istememiş. "Dünyada rahat olmaz, asıl rahat âhirettedir." diye hadîs-i şerîflerinden biliyoruz.

Bir keresinde Hız. Ömer RA, Peygamber Efendimiz'in bulunduğu yere gelince bakıyor ki uzanmış, uyumuş. Peygamber Efendimiz'in gözü uyurdu, gönlü uyumazdı. Gözü kapalı olurdu ama gönlü pırıl pırıl olurdu, rüyası da vahiy gibiydi, hakikatti; ne görürse aynen

tahakkuk ederdi.

Hız. Ömer RA yanına geliyor. Neden? Çünkü Hız. Ömer'in kızı Efendimiz'in zevcelerinden birisi, yakınlığı var. Gelmiş, bakmış ki sağ yanağının altına koyarak uyuduğu eline hasır iz yapmış, yüzüne iz yapmış. Kalkınca kırmızı kırmızı kan oturmuş. Babayiğit, muhterem, kahraman Hız. Ömer dayanamadı:

“—Yâ Rasûlallah! Sen Allah'ın sevgili peygamberisin. Kayserler Kisrâlar ne rahatlar içinde hayat sürüyorlar. Sen Allah'ın en sevgili kulusun, hak peygamberisin. Şu haline bak!” dedi ve ağladı.

Peygamber sas Efendimiz de:

“—Onlar Allah'ın ne vermişse bu dünyada vermiş olduğu insanlar. Bize âhirette lütuf olacak, sefa olacak, ikram olacak. Dünyanın önemi yoktur.” diye teselli ediyor.

Efendimiz'in giyiminden kuşamından, yatağından yorganından eşyasından halini, mutfağının durumunu, tamtakırlığını midesinin çok kereler boş olduğunu, bazen de midesinin de açlıktan beliren ağrısını gidermek için karnına taş bağladığını biliyorsunuz. Efendimiz öyle yaşıyordu.

Biz de elimizdekine kat'iiyen kanaat etmeden, “Daha lüks daha mükemmel olsun!” diye evlerimizi tıklım tıklım eşya ile dolduruyoruz. Lüks koltuklar, girintili çıkıntılı oymalı dolaplar, camekânların rafları içinde heykeller, biblolar, örtüler.

“—Ey hanım, yapma bunları!” dersiniz.

“–Ne yapalım, herkes yapıyor.” der.

Her türlü konfor; soğuk sular, sıcak sular var. Allah’ın bu kadar nimeti var; bari çok ibadet etsek ya, o da yok! Bu kadar nimetinin karşısında bir ibadet etmeye tâkati yok; namaz kılmaya üşenir, Allah yolunda hayır yapacak olsa eli titrer. İnsan böyle haller ile karşılaşılıyor. Tabii, “Efendimiz’in hayatını örnek alalım!” diye

okuyoruz. İnşallah örnek olur da biz de Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin istediği kimselerden oluruz.

(*Ve kâne’l-mescidü inde re’sihî*) “Yattığı zaman Peygamber Efendimiz’in başı mescid tarafına gelirdi.”

Neden? Çünkü sağ yanına yatardı, kibleye doğru yatardı. Mescid sağ tarafında olduğu için, başı mescid tarafına gelirdi. Odalar sağda olsaydı ayağı mescidi tarafına gelecekti. Solda olduğu için, “Başı mescid tarafına gelecek şekilde uyurdu.” denilmiş.

Biz de sağ yanımıza yatacağız, kibleye dönerek yatacağız. Kibleye ayak uzatmak yerine, yan yatıp yatışımızı gözümüzden perdeler kalksa kibleyi görecek tarzda ayarlayıp, dualar ederek uyumaya gayret etmemiz lazım!

c. Peygamber SAS’in Bineklerinin İsimleri

Beyhakî, Hz. Ali RA Efendimiz’den rivayet etmiş. Şöyle bildiriyor:⁸

⁸ Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.665, no:4208; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.X, s.26, no:19590; Ebü’ş-Şeyh, *Ahlâku’n-Nebiyi*, c.I, s.431, no:394; Hz. Ali RA’dan. *Kenzü’l-Ummâl*, c.VII, s.97,

كَانَ فَرَسُهُ يُقَالُ لَهُ الْمُرْتَجِزُ وَنَاقَتُهُ الْقُصَوَاءُ
وَبَغْلَتُهُ الدُّدُلُ وَحِمَارُهُ عُفَيْرٌ وَدِرْعُهُ ذَاتُ
الْفُضُولِ وَسَيْفُهُ ذُو الْفَقَارِ

(ك.هق. عن عليّ)

RE. 543/17 (*Kâne feresühû yükälü lehû el-mürtecizü, ve nâkatühû el-kusvâ, ve bağletühû ed-düldül, ve himâruhû ufeyr, ve dir'uhû zü'l-füdûl, ve seyfuuhû zü'l-fakar.*)

(*Kâne feresühû yükälü lehû el-mürtecizü*)
“Peygamber Efendimiz’in atının adı *el-Mürteciz* idi.”

Efendimiz bindiği kullandığı bazı eşyalarına isim koyardı;

“Atının ismi *el-Mürteciz* idi. (*Ve nâkatühû el-kusvâ*) Devesinin adı *el-Kusvâ* idi. (*Ve bağletühû ed-düldül*) Katırının adı, *ed-Düldül* idi. (*Ve himâruhû ufeyr*) Eşeginin adı *Ufeyr* idi.”

(*Ve dir'uhû zü'l-füdûl*) “Zırhının adı ‘*Zülfüdul*’ idi, (*ve seyfuuhû zü'l-fakar*) kılıcının adı ‘*Zülfakar*’ idi.” “*Zülfikar*” deniliyor. Doğru telaffuzu “*Zülfakar*” f harfinden sonra i değil a geliyor; kaf harfiyle “*Zülfakar*”, kılıcının adı “*Zülfakar*” idi. Onu Hz. Ali Efendimiz’e vermiş. Hz. Ali Efendimiz’in de o kılıçla pek çok kereler cihada katıldığı rivayet ediliyor, “*Şâh-ı merdân ve Zülfakar*” ile ilgili şiirlerde ismi geçer, siz de duymuşunuzdur.

no:18139; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.199, no:6842; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXXI, s.374, no:34393.

Peygamber Efendimiz eşyalarını böyle isimlendirirdi, renkli bir şahsiyetti. Etrafındaki varlıklara isimler takıp öylece anıyordu. Bir daha hatırlayalım; “Atının adı ‘Mürteciz’ idi. Boz renkli bir atı vardı. Dişi devesinin adı ‘el-Kusvâ’ idi. Katırının adı ‘ed-Düldül’ idi.”

d. Biraz Latîfeci İdi

Abdullah ibn-i Abbas RA şöyle rivayet ediyor:⁹

كَانَ فِيهِ دِعَابَةٌ قَلِيلَةٌ

(خط. كر. عن ابن عباس)

RE. 543/18 (*Kâne fîhi diâbetün kalîletün*)
[Muaşeretinde hafif yollu latifeci idiler.]

Sevimli latifeci bir mizacı vardı. Bazı kimselere güzel latifeler yaptığı olurdu. Mesela akrabasından bir ihtiyar kimseye;

“—İhtiyarlar cennete giremeyecek.” buyurdu. Onun biraz üzüldüğünü görünce;

“—O yaşlı haliyle değil de gençleşerek, dinçleşerek güzel haliyle girecek.” diye bildirdi.

Biz de aynı tarzda ciddiyetle beraber hafifçe neşeli, şen ve tatlı mizaçlı olmaya gayret etmeliyiz.

e. Peygamber SAS’ın Kur’an Okuyuşu

Peygamber SAS Efendimiz acaba Kur’ân-ı

⁹ *Kenzü’l-Ummâl*, c.VII, s.140, no:18398; *Câmiü’s-Sağîr*, c.II, s.199, no:6843.

Kerîm'i nasıl okurdu:¹⁰

كَانَ قِرَاءَتُهُ الْمَدَّ لَيْسَ فِيهَا تَرْجِيعٌ

(طب. عن أبي بكر)

RE. 543/19 (*Kâne kırâetühû el-medde, leyse fîhâ tercîun*) Burada *kur'ânühû* geçmiş, ikisi de aynı mânadadır. (*Kâne kırâetühû el-medde*) "Medlerini uzata uzata okurdu, harfleri sayılacak gibi güzel, tane tane okurdu. (*Leyse fîhâ tercîun*) Sesinde dalgalanma yapmazdı, düz uzatırdı. Sesinde tercî'l-gınâ denilen bir nağme, teganni hali olmazdı." Bize tavsiyesinde de öyle buyurmuş:¹¹

¹⁰ Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.545, no:3604; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'dDuafâ*, c.V, s.11; Ebû Bekre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.52, no:17908; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.199, no:6844.

¹¹ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.464, no:1468; Neseî, *Sünen*, c.II, s.179, no:1015, 1016; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.426, no:1342; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.283, no:18517; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.565, no:3500; İbn-i Huzeyme, c.III, s.26, no:1556; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.25, no:749, 750; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.761, no:2098; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.100, no:738; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.177, no:7206; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.245, no:1686; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.II, s.484, no:4175; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.257, no:8737; Beyhakî, *Şua-bü'l-İman*, c.II, s.386, no:2140; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.53, no:2254; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.348, no:1088; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.435, no:767; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.307, no:2077; Temmâmü'r-Râzî, *elFevâid*, c.I, s.197; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.86, no:1641; İbn-i Asâkir, *Târih-i Di-maşk*, c.XXXVIII, s.334, no:7514; Berâ ibn-i Àzib RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.III, s.245, no:1035; Ebû Seleme, babasından. Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.139; İbn-i Hacer, *Lisâ-nü'l-Mîzân*, c.I, s.177, no:567; Hz. Aişe RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.209, no:1016; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

زَيِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ

ط. حم. عب. ش. والدارمی حب. د. ن. ه. ع. وابن خزيمة روياني طب. في الصلوة لك. ق. ض. عن.
(البراء قط. طب. وأبو نصر وابن النجار عن ابن عباس وأبي هريرة)

RE. 293/3 (Zeyyinü'l-kur'âne bi-asvâtiküm)

“Kıraatinizi seslerinize zıynetlendiriniz.”

Kur'an da kelime olarak mastardır, kıraat mânâsınadır. “Kıraatinizi; Kitabullah’ı, Allah’ın kitabını okumanızı sesinizi güzelleştirip okuyarak süsleyiniz.” demektir.

Kur’ân-ı Kerîm, öyle nutuk atar gibi düz sözle söylenmez, bir nağme ile söylenir ama bu nağme, okuyuş tarzı şarkıya türküye benzemez, mûsiki parçası gibi değildir, ciddi bir güzelliktedir. Sahabeden bazı kimseler fevkalade güzel okurlardı. Bir gün Hz. Âişe Validemiz Rasûlüllah’ın huzuruna geç geldi.

“—Niye geciktin ya Âişe?” dedi.

“—Yâ Rasûlallah! Yolda geliyordum, Salim Mevla Huzeyfe RA Kur’an okuyormuş; durdum, dinledim, bitince gelebildim.”

Tabii güzel sesin, güzel kıraatin güzel tesiri oluyor, insanın ruhuna hitap eden tarafı oluyor. O bakımdan Kur’ân-ı Kerîm’i teganniye, dalgalandırmaya kaydırmadan hürmetle ciddiyetle güzelce okumak lazım!

Peygamber Efendimiz de uzatmalarını uzata uzata, fakat sesini titretmeden, nağme

Dâra Kutnî, *İlel*, c.X, s.148, no:1939; Ebû Hüreyre RA’dan.

Mecmaü’z-Zevâid, c.VII, s.353, no:11704; *Kenzü’l-Ummâl*, c.I, s.975, no:2766, 2767; *Keşfü’l-Hafâ*, c.II, s.424, no:1440; *Câ-miu’l-Ehâdîs*, c.XIII, s.197, no:12921.

yapmadan okurmuş. Bu da mâlumumuz olsun, biz de o ciddiyetle okuyalım. Böyle Kur'ân-ı Kerîm hocalarını, üstadlarını biliyoruz.

Meselâ Hocamız, rahmetli Ali Haydar Hocaefendi'yi mihraba geçirirdi. Ali Haydar Efendi, Trabzonlu meşhur hocaefendi, kıraati gayet güzeldi. Mihraba otururdu, heykel gibi dururdu; sallanmak, hareket etmek yok. Mihrapta sanki aslan heykeli gibi dururdu. Bir eûzü besmele çekerdi, bir güzel okurdu, Allah rahmet eylesin, nur içinde yatsın...

Hocamız da ehl-i Kur'ân'a, erbâb-ı Kur'ân'a çok ihtiram ederdi, iltifat ederdi, onları taltif eylerdi, hemen mihraba sürerdi. Bizim Sabri [Hafız M. Sabri Erdoğan] ne zaman gelse, genç olduğu halde hemen mihraba geçirirdi. O da mâşaallah kıraat-i aşere okumuş, çok kuvvetli bir hafız...

“—Hadi bakalım, al cübbeyi, al sarığı...” der, hemen onu öne sürer, kendisi arkasında kılardı.

Bize de;

“—Kur'an ehline hürmet edin. Bak, şeyh olmama rağmen, makamı bunca yüksek olmama rağmen hafıza nasıl iltifat ediyorum, anlayın; siz de Kur'an'ın hatırına hürmet edin!” demek istiyor.

O Ali Haydar Hocaefendi de çok hoşuma giderdi, aslan heykeli gibi hani bazı yerlerde oluyor ya mermerden yapılmış, orada öyle kıpırdamadan, titremeden aşrı bitirirdi.

Rahmetlinin bir hatırasını nakledeyim: Bir gün

namazı kıldık. Müezzin mahfilinin yanından geçerken... Bizim hafız kardeşlerimiz vardı; hem hizmet ederler hem de hafızlığı tamamlayıp İmam Hatip'e giderlerdi. Bir tanesi ihlâsları okumuş, okurken çok uzatılmayacak bir yerde çok uzatmış.

Ne demiş:

“—*Ve lem yekün lehuuuuu küfüven ehad.*”

Burası çok uzatacak bir yer değil, orada med yapacak bir durum yok.

Namaz bitti çıkıyoruz. Okuyan kardeşimiz Hoca Efendi'nin elini öpmek istiyor. Ali Haydar Hoca ciddi... Dedi ki:

“—*Lehû*'yu niye o kadar uzattın, o kadar uzatılmayacaktı?” Yâni, “Bir elif miktarı uzatılacaktı, niye sen onu dört elif miktarı uzattın?” demek istedi. Yanlış oluyor, bir çeşit hatalı kıraat oluyor. O da Hocaya saygısından mütebessim, gülerek:

“—İşte hocam, şöyle oldu da...” filan diye bir şeyler demek istedi. “—Sana bir tokat aşk edersem görürsün o zaman!” dedi.

Baktım ki Kur'an konusunda hiç müzahaması yok, gayet ciddi. “Bir tokat vurursam anlarsın.” dedi. Benim zihnime böyle nakş olduğu gibi onun da zihnine nakş olmuştur, bir daha lehûyu o kadar uzatmaz.

Yani ciddiyetten uzak, kaidesine aykırı o kadar uzatmaya bile rızası yok. Dört elif miktarı uzatılacak yerde dört elif miktarı uzatılacak; bir elif miktarı uzatılacak yerde bir elif miktarı

uzatılacak.

Mısırlı bir kardeşimiz, kendisini tanımıyoruz; Harem-i Şerîf'te Kur'ân-ı Kerîm okuyoruz, etrafımızda kardeşlerimiz var, geldi;

“—Ben de dinleyebilir miyim?” dedi.

“—Otur, sen de dinle.” dedik, dinledi. Bizi bazı yerlerde uyardı.

“—Kıraat ustası bir hoca vardı. O söylerdi. Burada şuna riayet etmek lazım, bu az oluyor, üzerinde durmanın az olduğu yerde çok duruyor.” dedi. Ona da rızası yok. Hatta dedi ki:

“—Ben Türkiye'ye bir gelmek istiyorum.” dedi.

“—Buyurun.” dedik.

Kendisi güzel ta'lim görmüş. Mısırlılar Kur'ân-ı Kerîm okumasını çok iyi bilirler mâşaallah. Bir uzatmadaki birazcık fazlalığa bile rızaları yoktur, Kur'ân-ı Kerîm'e saygılarından her şeyi usulüne uygun yapmak isterler.

Hatırlıyorum, Hendekli Abdurrahman Hoca bir gün Beyazıt camiinde namaz kıldırdı, bir aşr-ı şerîf okudu. Hendekli hocamız da güzel okur, mâşaallah, üstaddır. Önümde simsiyah bir Arap var, yüzü morumsu simsiyah ama o siyahlığın içinde cildi sanki nur kaynağıymış gibi, inci gibi parlıyor. Hoca Kur'ân-ı Kerîm okuyor, o buradan şıkır şıkır gözlerinden yaşlar, damlalar saçıyor. Güzel okuyor, tesirli okuyor; bu mübarek de hem mânasını biliyor, hem okuyuştaki ciddiyeti anlıyor, hem de sesteki ustalıktan mest olmuş; gözlerinden şıkır şıkır inci gibi yaşlar saçıyor.

اِقْرءُوا الْقُرْآنَ وَابْكُوا فَإِنَّ لَمْ تَبْكُوا فَتَبَا كُوا

(ابن نصر عن سعد بن أبي وقاص)

RE. 78/16 (*İkrau'l-kur'âne ve'bkû*) “Kur'an-ı Kerim'i okuyun ve ağlayın! (*Fein lem tebkû fetebâkev!*) Ağlamak gelmiyorsa bile içinizden, ağlıyormuş gibi yapın!” buyuruyor. Böylece içiniz yavaş yavaş ağlamaya alışır.

Kur'an, Allah'ın kelâmı. Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki:

لَوْ أَنْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَاشِعًا
مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ

(الحشر: ٢١)

(*Lev enzelnâ hâze'l-kur'âne alâ cebelin leraaytehû hàşian mütesaddian min haşyeti'llâh*) “Eğer biz bu Kur'an'ı bir dağa indirseydik, muhakkak ki onu, Allah korkusundan baş eğerek, parça parça olmuş görürdün.” (Haşr, 59/21) buyruluyor.

“Eğer bu; bir taşın, bir dağın üzerine inseydi dağı süklüm püklüm, hürmetten el pençe divan durmuş halde, boyun bükmüş tarzda görürdün.”

¹² Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.208, no:1198; Bezzâr, *Müsned*, c.IV, s.69, no:1235; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.97, no:314; Muhammed ibn-i Nasr elMervezî, *Muhtasar-ı Kıyâmü'l-Leyl*, c.I, s.200, no:156; Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.984, no:2794; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.V, s.308, no:4190.

diyor. Dağın, taşların o hale geldiği, geleceği bir kitap insanlara inmiş, insanlar aldırıyor.

Abdurrahim Zapsu vardı, Allah rahmet eylesin... Erenköy İstasyonu'nda tren bekliyormuş. İstasyonun tam karşısında Zihni Paşa Camii var. Ezan okunmaya başlamış. Salon da kalabalık, millet konuşmasında... Elini masaya bir vurmuş; pat pat!

“—Beyler, bayanlar! Ezan okunuyor be!” demiş. Herkes korkmuş, susmuş. Millet böyle bir şeye şaşırılmış.

Yahu ezan bu, Allah'ın daveti bu! Evet, müezzin sesleniyor ama Allah davet ediyor. Allah, kullarını evine davet ediyor. Allah'ın büyüklüğü fezaya haykırılıyor:

“—Allahu ekber! Allah her şeyden daha büyük, en büyük Allah!” diyor.

Eski mert insanlar nerede? Nasıl müdahale edeceklerini biliyorlar.

Bizim köye de kırk sene evvel bir yüzbaşı gelmiş. Bakmış ki köylülerden kimisi ezan okunduğu zaman kahvede oturuyor. O zaman bir onbaşının, bir çavuşun bile itibarı var, bu yüzbaşı. Bir gün yine ezan okunmuş, tabi camiye giden gitti, kahvenin kapısını açmış:

“—Efendiler! Birisi bir şey bağırdı, neydi o?” demiş.

Herkes birbirine bakmış; bir de yüzbaşının yüzüne bakmışlar, yüzbaşı fena sinirlenmiş, hemen herkes kalkmış.

“—Neydi o bağıran şey? *Hayye ale's-salâh* diyor, ‘Haydin namaza!’ diyor, siz burada ne arıyorsunuz?’” demiş.

Korkularından hemen kös kös kalkmışlar.

Ezanlar okunuyor, Allah ‘‘Haydin namaza!’’ diyor, ‘‘Haydin felâha!’’ dedirtiyor müezzinlere; bu, televizyonun başından kalkmıyor, radyosunu kısımıyor, tenezzül edip bir davranmıyor.

O zaman ne oluyor?

وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالَى يُرَاءُونَ
النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا

(النساء: ١٤٢)

(*Ve izâ kâmû ile's-salâti*) “O münafıklar namaza kalktıkları zaman, (*kâmu kûsâlâ*) tembel tembel kalkarlar; istemeye istemeye, ayakları geri gide gide kalkarlar. (*Yurâûne'n-nâse*) İnsanlara gösteriş için namaz kılarlar. (*Ve lâ yezkurûna'llahe illâ kalîlâ*) Allah’ı ancak çok az anarlar.” (Nisâ, 4/142) diye anlatılan münafıkların durumuna düşüyor.

Allah saklasın, Allah etmesin... Allah bizi ihlâslı, has müslüman olmaktan ayırmasın...

f. Entarisi Topuklarının Üzerine Kadardı

Hàkim Abdullah ibn-i Abbas RA’dan şöyle rivayet ediyor:¹³

¹³ Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.217, no:7420; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.119, no:18272; *Câmiü's-Sağîr*, c.II,

كَانَ قَمِيصُهُ فَوْقَ الْكَعْبَيْنِ وَكَانَ كُمُهُ مَعَ الْأَصَابِعِ

(ك. عن ابن عباس)

RE. 544/1 (*Kâne kamîsuhû fevka'l-ka'beyni, ve kâne kümmühû mea'l-esâbi*)

(*Kâne kamîsuhû fevka'l-ka'beyni*) “Peygamber Efendimiz SAS’ın giydiği uzun entarisi topuklarının üstündeydi, daha aşağıda değildi. (*Ve kâne kümmühû mea'l-esâbi*) Gömleğinin yeni de parmaklarıyla beraberdi, daha uzun değildi. Hem etek bakımından, hem kolun yeni bakımından uzun değildi.”

“—Kim eteğini uzun yapar da yerlerde sürünürse, o kibirdendir.” diye onu yasaklamıştı.

Arap ülkelerinde entari giyilir, bizde şimdi pantolon giyiliyor. Pantolon giyilir, üstüne kemer takılır, gömlek giyilir. Ne oluyor? Bel belli, kalça belli, butların ebadı belli, uyluk kemiğinin boyu belli, baldır kemiğinin çapı belli. Olmuyor!

Eskiden böyle değildi. Nasıldı?

Eskiler bol şalvar giyerlerdi; oturduğu, kalktığı zaman vücudu hiç belli olmazdı. Ata bineceği zaman üzenkiye bir ayağını atar, besmele çeker, öbür tarafa da ayağını atabilirdi. Pantolonlu bir insan ayağını atarken caart ses gelir, “Eyvah! Terzi yok mu? Benim sökülen yeri nerede dikecekler?” Daracık yapılmış. Bu darlık tesettüre aykırı bir durumdur. Âzâsı belli oldu mu tesettüre uygun olmuyor. Şöyle dön

bir bakalım, kaldır bakalım ceketini, senin her tarafın belli. Eskiden böyle değildi, şalvardı, boldu; görünmüyordu.

Tamam, örtünme güzel, yerini buluyordu. Bir de üstünde sadrazamların kıyafetleri, vezirlerin kıyafetleri uzundu; cübbe tarzında, aşağı doğru. Tabi tesettürün sağlanması için öyle olması lazım. Şimdi dar giyiliyor, kısa giyiliyor, belli olacak şekilde giyiliyor; bunlar yanlış. Suudi Arabistan'da entari var. Peygamber Efendimiz şalvarı methetmiş;

“—Şalvar giyenlere Allah rahmetini ihsan eylesin.” diye duası vardır, teşviki vardır.

Neden? Şalvar insanı çok güzel korur. Entari de giyilir ama Suudlular şimdi entariyi dar yapıyor.

Bir keresinde benim önümde birisi namaz kılıyor; kendisine güzel, halis poplinden bir entari yaptırmış ama her tarafı belli, kısa bir slip giydiği belli oluyor. Belki bazılarının mâlumu değil; şöyle avuç içi kadar bir iç donları vardır, mayo gibi ona slip derler, paçasız, küçücük bir şey, bikini gibi. Böyle bir slip giymiş çocuk, delikanlı, tabi entari de giymiş.

“—*Semia'llähü li-men hamideh... Rabbenâ ve leke'l-hamd... Allâhu ekber...*”

Entari yapıyor; şurası slip, burası bacak, burası but, bir Arap, çocuğu kenara çekti;

“—Aziz dostum, sevgili kardeşim! Bu olmuyor, bak bunun alt tarafı görünüyor. Sen 'namaz kıldım' sanıyorsun ama tesettürün yerine gelmiyor, her tarafın belli oluyor, lütfen böyle

yapma!” diye emr-i mâruf, nehy-i münker vazifesini bir güzel yerine getirdi.

Suudi Arabistan’da etekleri kısa yaparlar da, neden böyle yapıyorlar?

“—Peygamber Efendimiz’in sünnetine uygun olsun; yerleri uçları, sürünüp kirlenmesin.” diye öyle yapıyorlar.

Eskiden bir moda vardı, pantolonların paçası bahriyeli paçası gibi büyük, bol paça idi. Bir ara o bol paçanın üst tarafı pabucun üstüne gelir kıvrılır, pantolonun arka tarafı yerlere sürüne sürüne püskülленir. Nereye gittiysen oraya sürülür.

Mehmed Zahid Kotku Hocamız da sünnete uygun giyinirdi. Öyle giyinmiş bir kimseye baktı da:

“—Ne biçim kıyafet! Arka tarafı yerlerde gezen bir pantolon; sen de gidiyorsun, ‘Allahu ekber!’ diyorsun.” dedi.

Onun için Efendimiz’in kendi kıyafetinin en son ucu, ayak topuklarından yukarıymış. Neden? “Yere sürtünmesin, kirlilik olmasın, temiz olsun.” diye. Biz de kıyafetlerimizi o esaslara göre tadil etmeye gayret edelim!

Şimdi biz Batılıları örnek aldık. Batı modası geliyor; bizim modacılar, dergiler, gazeteler soluğu Paris’te alıyorlar.

“—Modacılar bu sene Paris’te hangi yalanlar uydurmuşlar, hangi usuller çıkarmışlar?” diye takip ediyorlar.

“—Bu sene etekler dizlerden bir karış yukarıda olacak.” Sen buna etek mi diyorsun?

Kışın bu soğukta kadının dizleri mor patlıcan gibi olacak; bu sene öyle buyurdu modacılar... Bunların sözü senet mi, kanun mu? Sen mecbur musun ona uymaya?

“—İşte ne yapacaksın; erkek modası oradan geliyor, kadın modası oradan geliyor.”

Şimdi bir ara uzun etek modası çıktı, fakat yan tarafından da kalçaya kadar yırtmaç var. Etek uzun ya, “Sevaba girmesin, sevabı bir kenardan kaçsın!” diye yukarıya doğru da bir yırtmaç yapılıyor. “Sakın örtündü diye namuslu, haysiyetli, sevaplı bir iş yapıyor sanmasınlar, aman ha! Sonra iyi insan sanırlar.” diye korkularından boydan boya yırtmaç, düğmeleri var, istediği kadar açabilir.

Bu kadınların bazılarının saçını uzun aklı kısa oluyor, tamam da onların annesi, babası, kocası, kardeşleri yok mu, bir sorumlusu yok mu? Onunla beraber yaşayan bir kimse yok mu? Bu nasıl oluyor? Etrafındakiler nasıl hazmediyor? Ne mide varmış ki taş yutsa taşı hazmedecek, demir yutsa demiri hazmedecek. Bu kıyafet yenilir yutulur, hazmedilir mi?

“—Peygamber Efendimiz SAS’in yeni ne fazla uzundu, ne aşağısı fazla uzundu. Ölçülüydü, temizliğe riayet edilecek tarzdaydı.” diye bu rivayette bildirilmiş.

Burada bir başka rivayet eklenmiş.

Esmâ bint-i Yezid RA’dan:¹⁴

---

¹⁴ Tirmizî, *Sünen*, c.VI, s.396, no:1687; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XI, s.43, no:3509; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.V, s.481, no:9666; Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.6; Mizzî, *Tehzîbü’l-Kemâl*, c.XVI,

كَانَ كُمْ قَمِيصِهِ إِلَى الرَّسْغِ

(د.ت. عن أسماء بنت يزيد)

RE. 544/2 (*Kâne kümme kamîsihî ile'r-rusği*)
“Efendimiz’in yeni bileğinin şurasına kadardı,
fazla uzun değildi.”

g. Peygamber SAS’in Hz. Fatıma’ya İltifatı

Hz. Âişe RA Anamız rivayet ediyor:¹⁵

كَانَ كَثِيرًا مَا يُقَبِّلُ عُرْفَ فَاطِمَةَ

(كر. عن عائشة)

RE. 544/3 (*Kâne kesîran mâ yukabbilu urfe fâtımete*) “Peygamber Efendimiz çok kere kızı Fâtımatü’z Zehrâ’nın başının tepesini öperdi.”

Kızını sevip, “Hoş geldin!” veya “Uğurlar olsun!” makamında başından öperdi. Efendimiz SAS sevgisini, şefkatini ona böylece ifade edermiş, öpermiş.

Allah-u Teâlâ Hazretleri her işimizi SAS Efendimiz’e benzetmeye, her bakımdan ona tâbi olmaya, sünnet-i seniyyesini ihya etmeye, böylece şehid sevapları kazanıp, Rabbimizin

---

s.54, no:3532; Beyhakî, *Âdâb*, c.II, s.170, no:492; Esmâ bint-i Yezid RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.119, no:18273; *Câmiü’s-Sağîr*, c.II, s.199, no:6846.

¹⁵ İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVI, s.273; Hz. Aişe RA’dan. *Kenzü’l-Ummâl*, c.VII, s.129, no:18335; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XL, s.15, no:43007.

huzuruna sevdiđi, razı olduğu kullar olarak varmaya, Peygamber Efendimiz'in Őefaatine ermeye, komŐuluđuna nail olmaya cümlemize muvaffak eylesin...

Fâtiha-i Őerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŐAN
08. 10. 1989 - İskenderpaŐa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

